

Ο ΒΟΣΠΟΡΟΣ

Ὡς λησμονοῦνται ὄλαι αἱ δυσκολαί τῆς ζωῆς καὶ πόσον ὠραία εἶναι αὕτη», ἔλεγε χθὲς καλὸς φίλος ἐν ᾧ ἐκάθητο εἰς τὸν ἐξώστην τῆς παραθαλασσίας οἰκίας μας καὶ ἐθαύμαζε τὴν μαγευτικὴν καλλονὴν τοῦ Βοσπόρου. Πράγματι, εἶπον κατ' ἐμαντόν, πόσον ἡ φύσις ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργητικῶς, ὅταν παρουσιάσῃται μὲ τοπεῖα ὁποῖα τοῦ Βοσπόρου τὰ μαγευτικὰ παράλια.

Καὶ εἶναι φυσικώτατον. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅταν κέκτηται ἀνωτέραν παιδείαν καὶ μόρφωσιν, καὶ ὅταν εὐρίσκηται εἰς τὰς κατωτάτας βαθμίδας τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν περισσώτερον, εἰς τὴν δευτέραν ὀλίγον, διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπήρειαν τοῦ περιβάλλοντος, καὶ δὴ τῆς φύσεως. Ἦκουσα πολλακίς ἀνθρώπους ἀπαιδέτους καὶ μὴ ἀνεπτυγμένους νὰ ὑμνῶσι τὴν ὠραιότητα τοῦ Βοσπόρου, καὶ εἶδον ἄλλους ἐπὶ ὥρας νὰ ῥεμβάζωσιν, ἐν ᾧ δὲν ἐγνώριζον κἄν τί εἶναι ῥεμβασμός.

Ὅταν ἔχῃ τις πρὸ ὀφθαλμῶν τόσον πλούσια εἰς βλάστησιν, ἄρμονικὰ εἰς χρώματα, ὠραία ἐν τῷ συνόλῳ μέρη, λησμονεῖται ἀκουσίως. Τὸν κατέχει θαυμασμός ἀπειρος, καὶ μία γλυκεῖα αἴσθησις, αἴσθημα νοσταλγίας, ὕμνος πρὸς τὸν ζωγράφον δημιουργόν, καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν του. Ἰδοὺ αἱ ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας ἔχει τις ἐκ τοῦ ἀμνητήτου κάλλους τοῦ Βοσπόρου.

Ἀλλὰ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ὠραιότητα στολίζουσι καὶ ποικίλλουσιν, ὡς οἱ ἀστέρες τὸν οὐρανόν, τὰ κατὰ μῆκος τῶν ὄχθων του ἐκτισμένα πολυτελῆ μέγαρα τῶν τούρκων μεριστάνων, αἱ πολυπληθεῖς οἰκίαι, τὰ ἀνάκτορα τῶν κατὰ καιροὺς Σουλτάνων, καὶ τὰ θέρετρα τῶν πρεσβειῶν. Τῆδε κάκεισε, ὑπὲρ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ διὰ μέσου τῶν πυκνοφύλων δένδρων, προβάλλει ὑψηλὸς ὁ μιναρές, ὁ ἄμβων τῶν Τουρκικῶν τζαμιῶν, ὅπῃθεν ὁ χότζας, ὁ μωαμεθανὸς ἱερεὺς, προσκαλεῖ τοὺς πιστοὺς ἢ ἐκτελεῖ τὰς ἡμερησίας δεήσεις. Λίαν κομφροὶ ἐν τῇ λευκότητι, μεγαλοπρεπεῖς ὡς ἐκ τοῦ ὕψους, προσδίδουσι διὰ τοῦ λεπτοῦ σχήματος πολλὴν χάριν εἰς τὰς καταφύτους συνοικίας.

Αἱ κλιτύες τῶν λόφων, αἵτινες διήκουσι μέχρι τῶν ὄχθων, εἶναι καταπράσιναί. Πλεονάζουσι αἱ συκαί, αἱ κυπάρισσοι καὶ αἱ πυκνόφυλλοι βαλανιδεαί. Τὸ ὠραῖον ὅμως τῶν κλιτύων τοῦτον ἀποτελοῦσιν οἱ κρεμαστοὶ κήποι (τὰ σέτια), οἱ ὅποιοι κείνται ὀπισθεν τῶν μεγάρων. Ἐπειδὴ ἡ ἀνάβασις εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν λόφων κήπους ἤθελεν εἶναι λίαν ἐπίπονος,

κατεσκεύασαν ἐνδιαμέσους σταθμούς ἢ ὀμαλοὺς διαδρόμους, ἐλικοειδῶς διασχίζοντας τὰς πλευρὰς τῶν ὀραίων ὑψωμάτων.

Ἡ ἀπὸ τῶν κρεμαστῶν τούτων κήπων, οἷτινες εἶναι θαῦμα τέχνης καὶ κηπουρικῆς, θεὰ εἶναι μοναδική.

Περιπλέον τις τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου ἐπὶ πλοίου βλέπει παρὰ τὸ θαυμάσιον μέγαρον Πασσᾶ τινος ἐτοιμόρροπον οἰκίαν, μέλαιναν ἐκ τῆς πολυκαιρίας. Ἡ τοὺς τοίχους ἀνακτόρου ὑπὸ πυρκαϊᾶς καταστραφέντος, χαίνοντας καὶ ἀπειλητικούς, κεκαλυμμένους κατὰ τὸ ἡμισυ ὑπὸ φυτῶν καὶ ἀνθέων. Ἡ ὀραϊότατον καὶ κομψὸν οἶκημα, ἀνήκον εἰς ἐξόριστον ἀρχοντα, τὸ ὅποῖον ἔνεκα τῆς ἀπουσίας τῶν κυρίων μένει κατάκλειστον, προξενοῦν οἶκτον καὶ δίδον τὴν ἐντύπωσιν τῆς μονώσεως καὶ ἐρημίας. Καὶ ὅμως ὅλα ταῦτα, τὰ παλαιὰ ἐρείπια ἢ τὰ ἔρημα παλάτια, μεγάλως συντρέχουσιν εἰς τὸν στολισμὸν τῶν καταπρασίνων ἀκτῶν τοῦ Βοσπόρου.

Ἡ κίνησις, ἥτις ἄλλοτε προσέειδε τοσαύτην ζωηρότητα εἰς τὸν Βόσπορον, ἐνεκρώθη ἢ μᾶλλον ἠλαττώθη ἐπαισθητῶς. Πλείστοι Ἕλληνες, ἐκ τῶν κορυφαίων, ἀνεχώρησαν, ἄλλοι ἀπεβίωσαν, ἐν ᾧ δὲ πρότερον ἡ κοινωμία τῶν προαστείων ἀπετελείτο κατὰ τὸ θέρος σχεδὸν ἐξ Ἑλλήνων, τώρα ὀλίγιστοι ἀπέμειναν. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν πλουσίων καὶ σημαίνοντων τούρκων ἐξωρίσθησαν ὡς ἀπολυταρχικοί, ἄλλοι διέρχονται τὸ θέρος ἐν Εὐρώπῃ, ἀφίνοντες προσκαίρως τὸν Βόσπορον, ὅστις εἶναι ἰδικὸς των, χάρις ἄλλων ἀγνώστων θεληγῆρων. Οὕτω δὲ τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα, ἅτινα ἐπλεόναζον ἐν αὐτῷ, βαθμηδὸν ἐκλείπουσιν, ἡ δὲ θερινὴ κίνησις περιορίσθη μεταξὺ τῶν πρεσβειῶν, ἐλαχίστων Ὀθωμανῶν μεγιστάνων καὶ δεκάδος πλουσίων Τραπεζιτῶν.

Αἱ θαλαμηγοὶ τῶν πρεσβευτῶν τῶν μεγάλων δυνάμεων, αἱ ἀτμάκατοι αὐτῶν καὶ τινῶν ἄλλων πλουσίων, αἱ πολυτελεῖς ἄμαξαι καὶ τὰ ἐλαφρὰ ἀκάτια τῶν πρεσβειῶν προσδίδουσιν ἀκόμη τινὰ ζωὴν, ἀντὶ τῆς πρὸ ἐτῶν κινήσεως καὶ ζωηρότητος. Κυρίως δὲ τὸ Βουηγούκ-δερέ, τὰ Θεραπεῖα καὶ τὸ Νεοχώριον, τὰ τρία χωρία τὰ περικλείοντα τὰ θέρετρα τῶν πρεσβειῶν, συγκεντρώνουσι τὴν κίνησιν ταύτην. Ἐδῶ βλέπει τις νὰ διασχίζωσι τὴν βαθυκύανον θάλασσαν, ἥτις ἄλλοτε ἡρεμῆ τελείως καὶ ἄλλοτε ἀναπηδᾷ ὑπὸ τοὺς ἐτησίας (μελτέμια), οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τοῦ βορρᾶ, λέμβοι δίκωποι, φέρουσαι χανουμίσσας τῶν χαρεμίων πλουσίων Ὀθωμανῶν, καΐκια τρίκωπα τῶν πρεσβειῶν, αὐτοκίνητοι λέμβοι, ἀτμάκατοι διαφόρων σημαίων. Οἱ συνήθεις περίπατοι γίνονται μεταξὺ Νεοχωρίου καὶ Βουηγούκ-δερέ, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁποίου βλέπει τις πολυπληθεῖς χανουμίσσας χαμαὶ καθημένας, καὶ παρ' αὐτὰς τὰς ὀδαλίσκας των. Κατὰ δὲ τὴν Παρασκευὴν πάντες διευθύνονται εἰς τὰ «γλυκὰ νερά τῆς Ἀσίας,» εἰς τὰς ἐκβολὰς δηλονότι ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν

τερματίζοντος τὸν ῥόυν του. Ἐκεῖ εἶναι τὸ ἀγαπητὸν ἐντευκτήριον τῶν ὀθωμανίδων, αἵτινες φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τροφὰς καὶ διέρχονται διαρκῶς τρωγαλίζουσαι τὴν ἑσπέραν.

Ἡ πυκνότης τῆς συγκοινωνίας κατέστη ἀξιοθαύμαστος. Ἀτμόπλοια ὁμοίμορφα ἐξυπηρετοῦσι τὴν συγκοινωνίαν, ἐξ ἑκάστης δὲ ἀποβάθρας ἀνὰ πᾶν ἡμίωρον σχεδὸν διέρχεται καὶ ἐν σκάφος. Εἶναι ὠραῖον τὸ ἐπὶ τῶν κομψῶν αὐτῶν πλοίων διὰ μέσου τοῦ Βοσπόρου ταξείδιον, κατὰ τὸ ὅποιον γνωρίζει τις πάντα τὰ προάστεια κατὰ σειρὰν διὰ τῆς προσεγγίσεως τοῦ πλοίου εἰς τὰς διαφόρους ἀποβάθρας.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν μικρῶν τούτων σκαφῶν τὸ στενὸν τοῦ Βοσπόρου διαπλέουσι καθ' ἡμέραν πολλὰ πλοία, ἰστιοφόρα καὶ ἀτμοκίνητα, φορτηγὰ καὶ ταχυδρομικά, παντὸς μεγέθους καὶ ἐθνικότητος. Ἡ Ἑλληνικὴ ὅμως σημαία φέρεται περισσότερον πάσης ἄλλης, ὑπελόγησα δὲ ὅτι ἐπὶ ἑκατὸν πλοίων ὑπὲρ τὰ ἡμίση εἶναι ἀσφαλῶς Ἑλληνικά.

Μετὰ τὴν περιγραφὴν ταύτην, τὴν ὅλως πτωχὴν καὶ πρόχειρον, τῆς θελκτικῆς ἐν τῷ περικαλλεῖ Βοσπόρῳ ζωῆς, θὰ δικαιωθῶ διατὶ ἐν ἀρχῇ εἶπον ὅτι αἱ δυσκολίαι ὅλαι τοῦ βίου λησμονοῦνται, αἱ λύπαι μετρίζονται, ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς μοναδικῆς ταύτης φύσεως τῆς ἀπαραμίλλου.

(Κωνσταντινούπολις)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΥΓ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

✱ ΠΡΙΓΚΨ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ✱

✱ Κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας αὐτοῦ ✱

(Ἐκ φωτογραφίας γενομένης ὅτε ἦτο ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ἐν Κρήτῃ)